

TRATAT DE CHIRURGIE HEPATO-BILIO-PANCREATICĂ ȘI TRANSPLANT HEPATIC

Ediția a II-a revăzută și adăugită

TEXTBOOK OF HEPATOBILIARY AND PANCREATIC SURGERY AND LIVER TRANSPLANTATION

Second edition revised and added

PREFAȚĂ

În cei 5 ani care s-au scurs de la apariția primei ediții a Tratatului de Chirurgie Hepato-Bilio-Pancreatică (Editura Academiei, București, 2016), au apărut suficient de multe progrese în acest domeniu astfel încât o nouă ediție să devină necesară. În același timp, chirurgia hepato-bilio-pancreatică a continuat să se consolideze, ca subspecialitate a chirurgiei generale. Cele trei componente (chirurgia hepatică, chirurgia biliară și chirurgia pancreatică) au rămas împreună chiar dacă sunt chirurși sau centre care abordează în mod preferențial doar unul sau două dintre aceste domenii. În schimb, transplantul hepatic a rămas inclus în subspecialitatea care se numește “transplant de organe”, care, în cazul ficatului, include și prelevarea de multiorgane, dar și transplantul de rinichi și pancreas. La nivel european, cele două subspecialități (chirurgia hepato-bilio-pancreatică și transplantul de ficat) au două asociații științifice diferite: E-AHPBA (European-African Hepato-Pancreato-Biliary Association) și, respectiv, ESOT (European Society for Organ Transplantation). În România, nici una din aceste două subspecialități nu este recunoscută, încă, în mod oficial. Dacă în transplantul de ficat nu există în prezent nicio modalitate de formare a specialiștilor (dar există, în schimb, la Institutul Clinic Fundeni o secție de «chirurgie generală și transplant hepatic», cu un compartiment de 10 paturi de «transplant hepatic»). În chirurgia hepato-bilio-pancreatică există o modalitate de formare (sub forma unui atestat de 2 ani de zile desfășurat până în prezent în Centrul de Chirurgie Generală și Transplant Hepatic Fundeni și în Clinica de Chirurgie a Institutului regional de gastroenterologie și hepatologie din Cluj-Napoca); oficial nu există, însă, niciun compartiment de profil în secțiile de chirurgie generală din România. Curricula atestatului de chirurgie hepato-bilio-pancreatică cuprinde și elemente de transplant hepatic, în condițiile în care nu există nicio altă formă de pregătire specifică.

Este din ce în ce mai evidentă, însă, necesitatea definirii chirurgiei hepato-bilio-pancreatice ca subspecialitate a chirurgiei generale precum și necesitatea înființării unor compartimente cu acest profil. Pornim de la ideea că formarea prin rezidențiat include însușirea unor tehnici și metode de baza ale chirurgiei HBP, cum ar fi colecistectomia (laparoscopică și deschisă), chirurgia chistelor seroase și hidatice ale ficatului, îngrijirea și tratamentul formelor ușoare și medii de pancreatită acută etc. Dincolo de acestea, însă, există procedee și tehnici care necesită o pregătire specială, o dotare corespunzătoare în privința sălilor de operație și de terapie intensivă, o echipă multidisciplinară complexă de chirurgie, AȚI, imagistică (incluzând radiologia intervențională), gastroenterologie (incluzând hepatologie și endoscopie), anatomie patologică etc. La cele de mai sus, se poate adăuga volumul operator, un factor de care se ține seama din ce în ce mai mult, la nivel internațional, în înființarea și acreditarea secțiilor de specialitate. O astfel de viziune a dus, de altfel, în multe țări, la fenomenul de «centralizare», prin care se concentrează operațiile cu grad de dificultate major într-un anumit număr de centre, care să poată avea volumul de activitate necesar obținerii unor rezultate optime. În această categorie intră rezecțiile hepatice și pancreatice majore, tratamentul și îngrijirea formelor severe de pancreatită acută, operațiile pentru cancer al căilor biliare etc. Tot aici se includ și două tipuri de patologie care pot avea și implicații medico-legale: traumatismele hepatice severe (la care în secțiile de chirurgie în care ajunge inițial bolnavul nu se poate face decât mesaj hemostatic și care trebuie trimise obligatoriu într-un centru de referință terțiar) și leziunilor bilio-vasculare ce pot apare în cursul colecistectomiei laparoscopice (a căror rezolvare necesită, de asemenea, de cele mai multe ori, trimiterea într-un centru terțiar).

Acest tip de organizare a chirurgiei hepato-bilio-pancreatice se va impune și în România în viitorul apropiat iar premisele sunt deja constituite: existența a unor centre chirurgicale cu preocupări specifice de chirurgie HBP, formarea specialiștilor prin atestatul organizat de Ministerul Sănătății, intenția de a înființa compartimente de profil în cadrul secțiilor de chirurgie generală etc.

În plan științific, după cum se știe România are încă din anul 2006 o Asociație de chirurgie hepato-bilio-pancreatică și transplant hepatic (ARCHBPTH), cu manifestări științifice organizate o dată la doi ani (pentru a nu interfera cu manifestările organizate de Romtranslant, care au loc, de asemenea la doi ani, dar în ani diferiți, și în care este abordat și transplantul de ficat). În afara conferințelor naționale, se desfășoară însă și alte activități educative, cum ar fi workshop-urile sau webinarele. Toate aceste activități se reflecta pe site-ul asociației (www.chirurgiehbpro), pe care îl recomandăm cu căldură tuturor celor interesați.

Revista de specialitate rămâne «Chirurgia» (mai ales că, deocamdată, peste tot în lume chirurgia HBP este doar o subspecialitate a chirurgiei generale și nu se întrevide schimbarea acestui statut în viitorul apropiat); putem spune, însă, cu mândrie, că în cadrul numerelor speciale ale acestei reviste chirurgia HBP a fost prezentă de două ori cu subiecte de chirurgie hepatică și o dată cu chirurgia pancreatică (în prezent pregătindu-se încă un număr special de chirurgie pancreatică).

În sfârșit, în 2016 a apărut primul tratat românesc de chirurgie hepato-bilio-pancreatică, la care au contribuit toate centrele de chirurgie hepato-bilio-pancreatică din țară, precum și o serie de colegi din străinătate. Această lucrare își propune să acopere toate capitolele din curricula de pregătire în atestatul de chirurgie hepato-bilio-pancreatică al Ministerului Sănătății, oferind atât informațiile de bază, absolut necesare pentru examenul de atestat, cât și informații suplimentare pe care autorii capitolelor le-au considerat de interes. Tratatul se bazează în primul rând pe experiența românească în chirurgia HBP dar cuprinde, desigur, și largi referințe din experiența internațională. Prima ediție a tratatului se poate găsi în formă electronică pe site-ul ARCHBPTH menționat mai sus.

Așa cum spuneam, între prima ediție din anul 2016 și aceasta a doua ediție s-au acumulat numeroase cunoștințe, în anumite domenii. De altfel, după cum se știe, intervalul de timp în care apar noile ediții ale tratatelor de medicină este în prezent de 3-5 ani. Noutățile pe care le aduce, însă, această a doua ediție a Tratatului de Chirurgie Hepato-Bilio-Pancreatică sunt importante:

- în primul rând, pentru că va apare exclusiv în formă electronică;
- în al doilea rând, însă, pentru că, din acest moment actualizarea capitolelor se face în timp real, ori de câte ori apar noutăți și, în orice caz, atunci când un capitol a devenit depășit de noile cunoștințe acumulate.

La lansarea acestei ediții electronice, capitolele noi sau aduse la zi sunt:

- Capitolul 1 – Anatomia ficatului, căilor biliare - i pancreasului;
- Capitolul 25 – Pacreatita cronică;
- Capitolul 29 – Tumorile periampulare;
- Capitolul 40 – Leziunile iatrogene ale căilor biliare extrahepatice;
- Capitolul 45 – Paliția insuficienței evacuatorii gastrice;
- Capitolul 46 – Paliția durerii.

Așa încât, modalitatea în care vom putea vorbi, de aici înainte, de ediții noi va fi una diferită de cea tradițională, S-ar putea vorbi, cred, de una și aceeași lucrare (al cărei scop rămâne cel enunțat mai sus, acela de formare în subspecialitatea de chirurgie hepato-bilio-pancreatică), care va fi actualizată ori de câte ori va fi nevoie. Ca și în cazul primei ediții, vom cauta să găsim o formă prin care Tratatul să poată fi accesat de pe site-ul ARCHBPTH.

Așteptăm, desigur, opiniile și sugestiile tuturor celor interesați și mulțumim Editurii Litera pentru că a făcut posibilă o asemenea formă modernă de apariție editorială.

Prof. Dr. Irinel POPESCU

Centrul de Chirurgie Generală și Transplant Hepatic
Institutul Clinic Fundeni